

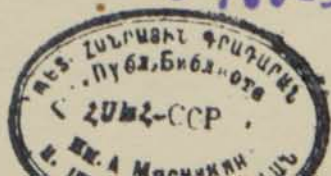

2) Աւսուցչի ինքնակրթութեան ուղղութիւնը որոշումը պիտի որոպէս այն ուղղութեամբ որին նա նուիրում է իրան: Աւսուցիչը պիտի ինքնակրթուի այն բոլոր բաների մէջ, որոնք կարող են արդիւնաւոր ներգործութիւն ունենալ աշակերտաց ուսման և կրթութեան յառաջագիմութեան վերայ:

3) Աւսուցչի ինքնակրթութեան ծառայող միջոցները. -) Հարադրութիւնների ընթեռնուն ու ուսանիլը. ք) դիտել մանկանց և ուսուցանել նոցա. ց) մանկավարժական խօսակցութիւններ. Խօսելը սոցանից իւրաքանչիւրի վրայ. -) Հարադրութիւններ կարգալն ու ուսանիլը ծառայումն որպէս հասարակ միջոց ինքնակրթութեան: Հարադրութիւններ կարգալով ուսուցիչը կամ իւր մտքի մէջ նորոգում է այն ամենը, ինչ որ առաջուց տեսականացրած է եղել իւրեան, կամ թէ ծանօթանում է նոր լուսատւութեան իրեն ծանօթ տեղեկութիւնների նոր կօմքինացիայի հետ կամ թէ ստանում է նոր տեղեկութիւններ: Ընթերցանելի շարադրութիւնների մէջ ուսուցչին աւելի յարմար են նորանք, որոնք ունեն մի որ և իցէ յարաբերութիւն նորա գործունէութեան հետ ուրեմն, ամենից առաջ այն շարադրութիւնները, որոնք վերաբերում են դասական առարկաների այն շրջանին, որոնց վերաբերում է և ուսուցչի աւանդելի առարկան, որովհետեւ մի դասական առարկայի տեղեկութիւնները պարզում են միւս համատեսակ առարկաների տեղեկութիւններով, ուստի և այդ վերջիններն ուսանիլը անհրաժեշտ է ուսուցչի համար: Աւսուցիչը պէտք է շարադրութիւններ կարգալու ճանապարհով որքան կարելի է պարզէ աւանդելի առարկաների բոլոր, ոչ թէ միայն գլխաւոր, այլ և երկրորդական հարցերը: Բացի սորանից ուսուցչին անհրաժեշտ է նոյնպէս ուսանիլ այն շարադրութիւնները, որոնք կարող են պարզել նորա գործունէութեան ուղղութիւնը, այսինքն անհրաժեշտ է կարգալ և ուսանիլ մանկավարժական շարադրութիւններ (ֆիզիքական, մտաւոր և բարոյական կրթութեան համար. մանկավարժութեան պատմութիւն և այլն) և հաւասարապէս այն դիտութեան վերաբերեալ շարադրութիւնները, որոնք վրայ հիմնւած է մանկավարժութեան դրութիւնը, հոգեբանութիւն (психология) տրամաբանութիւն (логика) առողջաբանութիւն (гигиена): Աւսուցիչը պիտի կարգայ և այնպիսի շարադրութիւններ, որոնք կարող են պահպանել և զրգոել նորա մէջ գեղեցիկ մտքեր և զգացումներ և կամ այնպիսիներ, որոնք ընդհանրապէս ունին ընդհանուր կրթողական նշանակութիւն: Այդ դրութեան մէջ ուշադրութեան արժանի են մանաւանդ բանաստեղծական և պատմական հեղինակութիւնները: Աւսուցիչը ի հարկէ, պէտք է կարգայ կարեւոր ուշադրութեամբ: Աւսուցիչը կարգում է ոչ թէ ժամանակ անցկացնելու, այլ այն օգտի համար, որը նա կարող է ստանալ կարգալուց: Կարգալու ժամանակ ուսուցիչը աշխատում է հաշիւ տալ իւրեան կարգացածի համար և մտաբերել այն, որը կարող է մեծ նշանակութիւն ունենալ նորա համար: Խորհուրդ եմ տալիս, որ կարգալու ժամանակ ուսուցիչը նշանակէ իւր առձեռն տետրակի մէջ

5760-54

3

այն մտքերը որոնք կարող են հարկաւորել նորան: Խորհուրդ եմ տալիս նոյնպէս զրել կարգացածի բովանդակութիւնը: Այդ օգնումէ յիշողութեանը: Բացի սորանից արձանագրուած մտքերը դիւրին կերպով կարող են նորոգել յիշողութեան մէջ: 2) Մանկանց դիտել և ուսուցանելը նոյնպէս ծառայում է որպէս միջոց ուսուցչի ինքնակրթութեան: Դիտելով մանկանց, ուսուցիչը ծանօթանում է նոցա հոգեկան կազմութեան և մասնաւորապէս նոցանից իւրաքանչիւրի հետ և այդ կերպով քաղում է իւր համար շատ կարեւոր տեղեկութիւններ: Մանկանց ընդհանրապէս և իւրաքանչիւր աշակերտի յատկապէս բնութիւնն իմանալը մասնաւորապէս անհրաժեշտ են ուսուցչի համար: Միայն այդ տեղեկութիւններով ուսուցիչը կարող է կատարելապէս ներգործել իւրաքանչիւր մի աշակերտի վրայ: Ուսուցանելը օգնում է ուսուցչի ինքնակրթութեանը աւանդելի առարկայի և նորա մեղօղիկան մշտեցութեան մէջ: Ուսուցանելով ուրիշներին, ուսուցիչը ուսանում է և ինքը: Ամեն մի ժամանակ ուշադիր ուսուցիչը ուսուցանելով մանուկներին, ինքը ևս փոքր ի շատէ յառաջ է գնում: Լուսաւորութեան շաւղի մէջ: Ուսուցիչը, եթէ ձգտում է կատարելագործելու իւր աւանդելու ձևը, տարէջ տարի յառաջադիմում է, և այդ յառաջադիմութեան ոչ պակաս օգնում է նորա գործնականութիւնը: Ի դուր է մտածել, որ զէպի աշակերտները միշտ միակերպ վերաբերուելը և միևնոյն տեղեկութեանց մշտապէս կրկնելը նոր աշակերտների հետ արդելք է լինում ուսուցչի ինքնակրթութեանը: Աշակերտները չեն մնում միևնոյն աստիճանի վրայ, նոքա հետեւաբար յառաջադիմում են և նոցա հետեւաբար յառաջադիմութիւնը ներկայացնում է մի լայն աստիճան ուսուցչի ինքնակրթութեան: Աշակերտաց յառաջադիմութեանը մի դասատւից միւս դասատուն փոխուելու ժամանակ հարկաւոր է յաջորդել նորանց նորանոր տեղեկութիւններ: Այդպիսով ուսուցիչը չէ մնում միևնոյն առարկայի վրայ: Ինչ որ վերաբերում է իւրաքանչիւր տարւոյ միաձև կրկնութիւններին և տեղափոխութիւններին միևնոյն դասատւան մէջ: Կասենք, որ թէ և միևնոյն տեղեկութիւններն են աւանդում, սակայն նոցա աւանդելու ձևը իւրաքանչիւր տարի կարող է ենթարկել փոքր ի շատէ փոփոխութեան, որովհետև իւրաքանչիւր տարի ուսումնարան մտնում են նոր աշակերտներ, իսկ նոր աշակերտները պահանջում են յայտնի առարկայի մի այլ մշակութիւն: Բացի սորանից դասական առարկայի մեղօղիկան միշտ կատարելագործւում է: Հետեւելով այդ կատարելագործութեանը ուսուցիչը լրացնում է իւր մշակութեան ձևը, սորանով և կատարելագործւում է ինքը: 3) Վերջապէս մանկավարժական հարցերին վերաբերիալ խօսակցութիւնները իւր պաշտօնակիցների համայն անձանց հետ որոնք հետաքրքրւում են այդ հարցերով, կազմում են նոյնպէս մի կարեւոր միջոց ուսուցչի ինքնակրթութեան: Խօսակցութեան ժամանակ ուսուցիչը յայտնում է իւր նկատողութիւնները, իւր կարծիքը մանկավարժական գործի այս կամ այն հարցի վերայ, և իւր կողմից լսում է իւր խօսակցի կարծիքը: Այդպիսով նոքա երկուսը ևս օգուտ են քաղում այդ խօ-

ՍԶ-ՅԵԶԶ

սակցութիւնից, Շատ ժամանակ խօսակցութեան մէջ պարզութեան այնպիսի մտքեր, որոնց ուսուցիչը երբեք չէր կարող հասնիլ, Իւր մտքերի յայտնելը հենց օգտակար կարող է լինել մենակ այն կողմից, որ նա պարզում և շաղկապումէ իրարու հետ այդ մտքերը, Առհասարակ իրականութիւնից յառաջացած մտքեր փոխանակելու և հարցերով խորհելու համար ծառայում են մանկավարժական խորհուրդները, կամ ուսումնարանի ուսուցչաց միատեղ գումարելը և երբեմն մի քանի ուսումնարանաց ուսուցիչների ժողովները, Այդպիսի ժողովների օգուտը, ի հարկէ, շատ մեծ է, Բայց բացի ժողովներից իւրաքանչիւր մի ուսուցիչ պէտքէ աշխատէ իւրաքանչիւր մի յաջող դիպուածում մանկավարժական գործնականութեան մէջ պատահող այս կամ այն երևոյթի վրայ խորհուրդ անելու իւր ընկերների կամ այնպիսի անձանց հետ, որոնք ծանօթ են ուսումնարանական կեանքին, Այդպիսի խորհրդակցութիւնները ոչ միայն օգնում են ուսուցչի ինքնակրթութեանը, այլ և պահպանում ու ծնեցնում են նորա մէջ եռանդ օգտակար լինելու մանկավարժական ասպարիզում, Բացի սորանից մանկավարժական խօսակցութիւնները ուսուցչաց մէջ օգնում են նոցա միանալուն իւրեանց գործողութեան մէջ, և այդ շատ մեծ նշանակութիւն ունի կրթութեան և ուսման գործի մէջ:

Կ. Խօսելով ուսուցչի ինքնակրթութեան միջոցների վրայ, հարկաւոր է նկատել, որ նոքա միայն այն ժամանակ կարող են գործնական օգուտ բերել ուսուցչին, երբ որ նորա մէջ զգալի է կատարելագործելու փափագ, Առանց այդ փափագի բոլոր միջոցները անօգուտ են, Միայն որոնողը կարող է գտնել, և միայն նա կարող է կատարելագործել, ով որ ջանք է անում կատարելագործելու, Գիտութիւնը ինքն իրեն չէ յանձնւում իւրաքանչիւր մի մարդու, նա ստացւումէ միմիայն արիտման աշխատութեամբ այն անհատի, որ ցանկանումէ ստանալ նորան, Բայց այդպիսի աշխատութեան համար էլ հարկաւոր է ներքին զգացումն, հարկաւոր է ունենալ կամք:

Զ. Բացի մտաւոր կատարելագործութիւնից, ուսուցչին հարկաւոր է կատարելագործել իրան բարոյականակէս, Այդ համարեա թէ իւրաքանչիւր մի անձի պարտաւորութիւն է և առաւելապէս ուսուցչի, որ ծառայումէ իրրեւ օրինակ այլոց, Աւսուցիչը միշտ պէտքէ ուշադրութիւն դարձնէ իւր վերայ, պէտքէ խիստ վերաբերի դէպի ինքը և իւր գործունէութիւնը գնահատէ բարոյական կէտից, նա միշտ պէտքէ ունենայ իւր առաջ բարոյական կատարելագործութեան իդէալ, որին նա ճգնումէ, Այդպիսի մի իդէալ գծագրւած է Փրկչի սուրբ վարդապետութեամբ, Աւնենալով իւր առաջ այս իդէալը և ճիդն թափելով դէպի նա, ուսուցիչը երբեք յետ չի մնալ իւր բարոյական կատարելագործութեան մէջ, նորան միշտ դէպի ինքը կձգտէ բարոյականութեան բարձր աստիճանը և միշտ մի արձակ ասպարէզ կ'մնայ նորա բարոյական ինքնակրթութեանը:

(Թարգմ.)

Ա. Զատարեանց: